

ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΚΟΛΩΝΙΑ

Ο δπερα τής Κολωνίας παρουσίασε πρό μερικόν εβδομάδων υπό νέα μορφή τήν «πρώτη» τής εθνομής δπερας του Hindemith «Neues vom Tage» (Νέα τής ήμέρας). Ή καθ' αυτόν προεμίερα τής έδδθη λίγο πριν στην Βιέννη έπ' εύκαιρία τής χορτής τών έξήτων χρόνων του συνθέτη. Ο Hindemith συνέθεσε τήν δπερα αυτή πάνω ο' ένα λιμπρέττο του βερολινέζου συγγραφέως έπιθεωρησεων Marcellus Schiffer πρό 25 και πλέον έτών. Όσον άφορά τήν φόρμα τής είναι ένα, μολονότι κάπως βεβιασμένο, έν τούτοις πολύ διασκεδαστικό μίγμα opera buffa και έπιθεωρήσεως και άναφορικά μέ τό περιεχόμενό τής μία καυστική σάτυρα ώρισμένων ιδιαιτέρως χαρακτηριστικών φαινομένων τής εποχής μας, όπως ή γραφειοκρατία, ή μηχανοποίησης τών ανθρώπων, ή μαγία του κόσμου και συνταρακτικά γεγονότα, και ή τρομοκρατία από τήν κοινή γνώμη. Αυτά όλα έπιδεικνύονται μέ τήν Ιστορία ένός συμπαθοδς, αλλά κάπως ύπερβολικά ζωηροδ ζευγαριοδ του όποιον αφιδυόδς άποφασίζει τά χωρία, και που έγκαίρας έμμος άνακαλύπτει τά πραγματικά του αισθήματα. Ή τεχνητή αίτία διαζυγίου που τούς προμηθεύει τό «Τράστ παγκοσμίων όποθέσεων» ο «ώραιος Hermann» δέν είναι μόνον ώραιος αλλά και αισθηματίας, και ως έκ τούτου έλάχιστα ένδεδειγμένος για τό σκληρό του έπάγγελμα. Έτσι θά έμεναν στάμια τά πράγματα εάν δέν ένεφανίετο ο βαρόνος ο Houdoux ο πρόεδρος του «Τράστ» ο όποιος άγκαζάρει τό νεαρό ζεύγος Laura και Eduard μέ τήν όχηρέωση, τρόπον τινά, ως τιμωρία να παρουσιάζη στο κοινό ένός βαριετή τήν πολυτάραχη Ιστορία του. Έτσι λοιπόν πρέπει κάθε βράδυ ο Eduard να πετά ένα πολυτόμο αγαλματικό τής Άφροδίτης στο κεφάλι του όποτιθεμένο άντιζήλου, και ή Laura μέ τήν σειρά τής να έπαναλαμβάνη τ'έν σκηνή του ξαφνιάσματος από τόν «ώραϊον Hermann». Τό δ-φελος και τήν ψυχαγωγία άπ' αυτήν τήν όδόθεση έχει τό διασημό για συνταρακτικές Ιστορίες κοινόδ, που ζητά συνεχώς τά «Νέα τής ήμέρας» και τά πληροφορείται από τήν χαριτωμένη ρεπόρτερ κυρία Pieck.

Τελευταίως ο Hindemith ξαναεπεξεργάσθηκε τό κείμενο, και τοδ έπέβαλε μερικές τροποποιήσεις. Ή πιο αξιοσημείωτη από αυτές άφορά τήν σκηνή τής μανιέρας. Άρχικώς καθόταν ή Laura στο μάνιο και τραγουδοδς έναν ήμισο στους θερμοσίφωνες του γκαζιού, στην νέα μορφή του έργου είναι ο «ώραιος Hermann» που κάθεται στην μανιέρα, σαπουνίζεται και πλένεται, παίζει μέ μικρά καρναβάλια τόν καπετανίον, και κατά τ' άλλα προσπαθει να όποδωθι όσο τό δυνατόν περί άλθοφανών τόν λεπτό ρόλο που του άνέθεσε τό περιβόητο «Τράστ παγκοσμίων όποθέσεων».

Μέ τήν νέα έπεξεργασία του κείμενου και τών σκηνών ή μουσική δέν έθιγη σχεδόν καθόλου, εύτυχως μπορεί να πη κανείς, γιατί μέ τήν ώραία δουλειά τήν και πάντα διάφανη πολυφωνική όψη, τήν δροσία τής, τήν κομψότητα και τήν χάρη τής, άναμφισβήτητα άνήκει στις γοητευτικότερες δημιουργίες του Hindemith στον τομέα τής θεατρικής μουσικής. Ή άπόδοσις τής από τόν χορό, τήν όρχήστρα, τοδ μαλλέτο και τούς σολίστες τής δπε-

ρας τής Κολωνίας υπό τήν διεύθυνση του άρχιμουσικού Otto Ackermann πρέπει, κατά τις ειδήσεις μας, να ήταν υπό κάθε έποψη έξαιρετική. Ίδιαίτερος έπήνεσε ή κριτική τής πρώτοτύπες σκηνογραφίας του Walter Gondolf, τήν έντελώς από τό λαρό πνεύμα του έργου έμπνευσμένη σκηνοθεσία του Erich Bormann (ο όποιος όπηρε και ο σκηνοθέτης τής πρώτης του έργου στην Βιέννη) καθώς και τούς τρεις πρωταγωνιστές Charlotte Hoffmann Pauls (Laura), Ernst Gralwohl (Eduard) και Albert Werkenmeier (ώραιος Hermann), οι όποιοι ένεσάρκωσαν κατά Ιδεώδη τρόπο τούς ρόλους τους και όπως τονίζεται συνέτειναν πολύ στην μεγάλη έπιτυχία που σημείωσε ή υπό τήν καλύτερη σημασία τής λέξεως διασκεδαστική μελοδραματική αΐθη δημιουργία κατά τό ντεμπούτο τής στην πρωτεύουσα τής Ρηνανίας.

ΖΥΡΙΧΗ

Ή «Tonhalle Gesellschaft» τής Ζυρίχης προφανώς παρακινουμένη από τό παράδειγμα τών τόσο έπιτυχών συναυλιών «Musica viva» του Μονάχου, έγκαινιάσε έναν ειδικό κύκλο μουσικόν έκδηλώσεων υπό τό ίδιο όνομα, μέ τόν σκοπό να τώνωθι τό ένδιαφέρον και τήν κατανόηση για τήν μουσική δημιουργία του παρόντος μέ όποδειγματικές έκτελέσεις συγχρόνων έργων. Τό ότι ο πρόθέσις τής «Tonhalle Gesellschaft» δέν περιορίζονται μόνον σε λόγια άπεδείχθη άμέσως μέ τό πρώτο κοντσέρτο—Musica-Viva εις τό όποιον έρμηνεύθηκε υπό τήν διεύθυνση του Werner Heim τό όρατήριο του Wladimir Vogel «Ή πώσις του Βαγκαντού έξ αίτίας τής ματαιοδοξίας» (1930), σύμφωνα μέ τις πληροφορίες μας, κατά άλθως άνυπερβλήτο τρόπο. Ο Wladimir Vogel ήγειρε τό κείμενο του έργου του κατά λέξιν από τό έπος τών ήρώων τών μαροκινών Καβύλων «Dausis» έκδοθέν υπό τό Leo Frobenius. Για τά έπίτοχη τόν τόνο τής έξωτικής πρωτόγονης άτμοσφαιρας εις τήν όποία έκτυλλίσσεται ή εις τό κείμενο άφηγουμένη Ιστορία, δίχως τήν χρησιμοποίηση ρεαλιστικόν έξωτισμών, ο συνθέτης μεταχειρίσθηκε ιδιαιτέρου τύπου ήχητικά μέσα. Ένα φωνητικό σύνολο άποτελούμενο από τρεις φωνές σόλο, μία άδουσα και μία όμιλούσα χορωδία, καθώς και μία μικρή όρχήστρα πνευστών από πέντε σαξόφωνα και ένα κλαρινέτο, που άποδείχθησαν μέ τήν Ιδιορυθμία του ήχητικού χαρακτήρος τών, ως έξαιρετικώς κατάλληλα για τήν μουσική άπόδοση τής πρωτόγονης έξωτικής αΐτης άτμοσφαιρας. Όλες οι κριτικές τονίζουν ότι τό έπί του άρμονικού φόντου τρόπον τινά αιωρούμενο μελωματικό τραγουδι τών τριών φωνών μαζί μέ τήν ρυθμική άπαγγελία τής δραματικής Ιστορίας από τήν όμιλούσα χορωδία, και τό σιγανό βιμπράρισμα τών συνοδοεύοντων σαξοφώνων, έοχημάτιζαν ένα ήχητικό σύνολο τό όποϊον μέ τήν πρωτοτυπία του καθώς και μέ τήν δύναμη τής άκτινοβολίας του, κρατοδσε δεσμευμένο τό άκροατήριον από τήν πρώτη ως τήν τελευταία νότα.

Στό δεύτερο κοντσέρτο τής Musica-viva παρουσίασε ο Hans Resboud μαζί με τήν ήδη γνωστή στη Ζυρίχη «Symphony in three movements» του Strawinsky, δύο πρώτες έκτελέσεις: Τό από τρία μέρη άποτελούμενο όρχηστρικό έργο, υπό τόν τίτλο «Meditationen» του

Gottfried von Einem, και τὸ κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ **Arnold Schönberg**. Τὸ συμφωνικὸ ἔργο τοῦ **Einem** τὸ ὅποιο κινεῖται στὸ πλαίσιο μίας ἐλευθέρης ἀλλὰ πάντα καθαρὰ διαφανομένης τονικότητος διακρίνεται κατὰ τὴν γνώμη τῶν κριτικῶν πρὸ πάντων γιὰ τὴν συμμετρία τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του και τὸν ἐνδιαιφέροντα τρόπο ἐπιειργασίας τῶν θεμάτων, και πιστοποιεῖ μὲ τὸν πλοῦτον τῶν μελωδικῶν και ρυθμικῶν εὐρημάτων του πλήρως, τὴν φήμη τοῦ συνθέτου του ὡς μουσουργοῦ μὲ σπάνια πηγαῖο δημιουργικὸ ταλέντο. Τὸ κοντσέρτο γιὰ πιάνο τοῦ **Schönberg** εἶναι ἡ τελευταία μεγάλη του σύνθεσις και φέρει ὁ ἅλος του τίς φάσεις τὴν σφραγίδα τῆς συμπληρωμένης ὠριμότητος. Ἡ εἰσαγωγή ἀπὸ 39 μέτρα τὴν ὅποια παρουσιάζει τὸ πιάνο χωρὶς συνοδεία τῆς ὀρχήστρας και σχηματίζεται ἀπὸ τὴν τετραπλὴ μεταμόρφωση μίας βασικῆς δωδεκάφθογγου σειρᾶς, περικλείει ὅλη τὴν θεματικὴ ὕλη τῶν τεσσάρων ὀξότατα μεταξύ τους ἀντιθέτων μερῶν, τὰ ὅποια μὲ τίς γεγάτες ἔντασι μελωδικῆς κομπόλης και τὴν νεοῤῥθι ρυθμικὴ τους μορφοῦν κατὰ τρόπον ἀδιαφιλονικητὸ τὴν καταπηκτικὴ ζωτικότητα ποῦ διατήρησε ὁ **Schönberg** μέχρι τῆς προκεχωρημένης ἡλικίας του. Τὸ τίς ὀξαιρετικὰ πολυπόλοιο αὐτὸ ἔργο δὲν εἶναι τροφή γιὰ τὸ μεγάλο κοινὸ ἔννοεῖται, ἀλλὰ και ἐκείνου ἀκόμη ποῦ αἰσθάνεται ἕξενος πρὸς τὸν ἀρηρημένο πνευματικὸ κόμπο ποῦ μάς μιλεῖ ἀπὸ τὴν μουσικὴ του, δὲν θὰ μποροῖ ν' ἀρνηθῆ τὸν σεβασμὸ του, ὁ αὐτὸν τὸν ἀκούραστο ἀναζητητὴ νέων μορφῶν καὶ ἐκφραστικῶν μέσων τῆς μουσικῆς, ποῦ ἀγωνίσθηκε ὁ ὅλη του τὴ ζήσὴ μὲ ἀκατάβλητο φανατισμὸ γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῶν ἰδεῶν του. Χάρει στὴν ὤραια ἐρμηνεία τοῦ πιανίστα **Paul Baumgartner** ἐξασφαλίσθηκε στὸ ἔξοχος ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἔργο μία μεγάλη ἐπιτυχία.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ἡ τελευταία μελοδραματικὴ δημιουργία τοῦ **Gian-Carlo Menotti** ἡ «Ἁγία τῆς Μπληκερ στρήτ», ἡ ὅποια τιμήθηκε τὸ περασμένο ἔτος μὲ τὸ βραβεῖο τῶν μουσικοκριτικῶν, τῆς Νέας Ἰόρκης και ἐπαίστο ἐπὶ μῆνας στὸ Μπρόνγγουοι, ἔχει νὰ παρουσιάσει στὴν Εὐρώπῃ ἕως τώρα μία πολὺ παράξενη σταδιοδρομία. Στὴν Σκᾶλα τοῦ Μιλάνου ἀνεμύχησαν στὰ ἄλλων ἐπιφυλακτικὰ χειροκροτήματα και δυνατὰ σφυρίγματα. Στὴν Βιέννῃ τὸ ἔργο ἔτυχε μίαις φανερὰ ψυχρῆς ὑποδοχῆς. Στὴν Βασιλεία ἀντιθέτως ἡ ἐπιτυχία ὄπρηξε τελεία. Κατὰ τίς πληροφορίες μας στὸ Μιλάνο πρέπει νὰ ἦταν ὁ ὅχι πάντα κολακευτικοὶ χαρακτηρισμοὶ τῶν κατοίκων τῆς Ἰταλικῆς συνοικίας τῆς Νέας Ἰόρκης ἀπὸ τὸν **Menotti** ποῦ ἐπρόκαλεσαν τὴν δυσφορία τῶν συμπατριῶν τῶν του. Στὴν Βιέννη πάλι ἦσαν τὸ περιβάλλον εἰς τὸ ὅποιο διαδραματίζεται ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ ἔργου ἀποκρουστικὸ. Στὴν παλιὰ οὐμανιστικὴ πόλη Βασιλεία ὄπρηξε κατὰ τὰ φαινόμενα ἡ ἀναγκαία δυνατὸτης κατανοήσεως. Ἐνόησαν τὰ συχνὰ πράγματι πολὺ πραγματικά, διατρέχοντα τῆς σκηνῆς ὡς αὐτὸ ποῦ εἶναι κατὰ βάθος: ἀπλῆς ἀφορμῆς ποῦ ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία στὸν ποιητὴ—συνθέτη (ὁ **Menotti** εἶναι ἐπίσης και ὁ συγγραφεὺς τοῦ λιμπρέττου) νὰ γράψῃ πάλι μίαις πολὺ συναρπαστικὴ σκηνικὴ μουσικὴ.

Ἰδού ἐν ὀλίγοις ἡ ὑπόθεσις: Στὴν Ἰταλικὴ συνοικία τῆς Νέας Ἰόρκης, στὴν Μπληκερ στρήτ ζεῖ ἡ **Annina** μίαις νέα κοπέλλα ποῦ βλέπει ὀφράματα, και τίς στιγμῆς τῆς ἐκτάσεως ἐμφανίζει στὸ σῶμα τὴν στιγμάτα. Ὁ λαὸς τὴν τιμᾶ και τὴν λατρεύει ὡς ἁγία, ἀλλὰ ὁ ριζι-

καὶ ἀπιστος ἀδελφὸς τῆς μισεῖ αὐτὴ τὴν κατάσταση και κατορθώνει πάντα νὰ διαλαλεῖ τίς εὐλαβικῆς συγκεντρώσεις. Ὑποστηρίζει ὅτι ἡ ἀδελφὴ του ὑποφέρει ἀπὸ παραληρήματα, και τίποτα περισσότερο. Χωρὶς ὄμως νὰ τὸ καταλαβαίνει ὀπότεται και αὐτὸς στὴν μυστηριώδη μαγεία ποῦ ὀσκει ἡ ἀδελφὴ του στοὺς ἀνθρώπους ἀφ' ἑνός, και ἀφ' ἑτέρου στὰ σαγηνευτικὰ θέληγγρα μίαις ζωηρῆς ἐταίρας. Αὐτὴ ὀνομάτι **Desideria** τὸν κατηγορεῖ ἀπερίφραστα ἐπὶ αἰμομεία μὲ τὴν ἀδελφὴ του. Ἐκείνου τὴν δολοφονεῖ και καταφεύγει ὀστερα στὴν ἀδελφὴ του, τὴν ἁγία. Αὐτὴ ὄμως δὲν μπορεῖ τίτὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ γιὰ ἔξρι δτι εἶναι ἐτοιμοθάνατη. Μὲ τὴν τελευταία τῆς πνοῆ δέχεται τὸ σχῆμα τῆς μοναχῆς.

Ἡ μουσικὴ ποῦ ἔγραψε ὁ **Menotti** γιὰ τὸ δράμα αὐτὸ εἶναι ὀπως πάντα ἕνα μίγμα πολλῶν ἰδιωμάτων. Στίς λυρικῆς σκηνῆς κυριαρεῖ τὸ αἰσθητικὸ **belcanto** τοῦ **Puccini**, στίς δραματικῆς φάσεις ἐπιστρατεύεται ὀλόκληρο τὸ ρεπερτόριο τῶν δραστικῶν ἡχητικῶν μέσων τοῦ βερτισμοῦ, και ἄλλοι πάλι ἐναλλάσσουνται Ἰταλικά γαμήλια τραγῳδία μὲ λειτουργικῶς γρηγορητικὸς ψαλμῶς. Ἀπὸ ἕνα μουσικὸ αὐτόματο στὴν σκηνὴ ἀκούονται μελωδικῆς μιλοῦζ, και ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα ρυθμοὶ τύπου **Gershwin**. Παρ' ὀλο αὐτὸ τὸ τρελλὸ μαωαϊκὸ ἔπερογενῶν στοιχείων μένει κανεὶς πάντα κατὰπληκτος ὀπως τοῖζει ἡ κριτικὴ γιὰ τὸν μεγαλοσφύτῃ τρόπο μὲ τὸν ὀποῖον ὁ **Menotti** κατορθώνει νὰ ἐκμεταλλεῖται αὐτὰ τὰ στοιχεία γιὰ τίς μουσικοδραματικῆς του ἐπιδιώξεις και μὲ τὸ ἀλάνθαστο ἐνωτικὸ του, ποῦ γιὰ κάθε φάση τῆς σκηνικῆς δράσεως τὸν ὀδηγεῖ νὰ βρῆ τὴν ἀκριβῆς ἀφορμὸς μουσικὴ ἐκφραση. Στὸν **Menotti** εἶναι πάντα ἡ ἀκουστικὴ ἐντύπωσις τὸ τελεῖο συμπλήρωμα τῆς ὀπτικῆς. Σ' αὐτὸ τὸ γεγονὸς καθὸς και τὸν ἔντονο λυρισμὸ τῶν μελωδικῶν του εὐρημάτων ὀφείλεται ἡ τόσο ἐνθουσιώδης ἀτήχησις ποῦ βρίσκου παντοῦ ἡ μουσικὴ του. Περιπτώσεις ὀπως ὁ ἀναφερθεῖστος στὸ Μιλάνο και στὴν Βιέννη ἀποτελοῦν μίαις ἐξάρρησι και δὲν βαρόνουσι διόλου ἀπάνται τῶν θριάμβων ποῦ σημαῖνουν ὀ σπέρει του, ὁ ἅλος σχεδὸν τίς μουσικῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου.

Σ' αὐτῆς προτίθεται τώρα και ἡ Βασιλεία, ὀπου χαρακτηριστικὰ ἡ «Ἁγία τῆς Μπληκερ στρήτ» ἔκανε μίαις δυνατὴ ἐντύπωσις, ὁ αὐτὴν ἀκριβῆς τὴν μερβια τοῦ κοινῷ τὸ ὀποῖον γενικῶς δὲν ἐνρίσκει ποῦ γούστου του τίς ὀσγχρονες μελοδραματικῆς δημιουργίαις. Φοσι—κα ὁ αὐτὸ συντελέσει ὀχι λίγο ἡ ἀριστοτεχνικὴ ἀπόδοσις ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ὀπερας τῆς Βασιλείας, ὀπο τὴν διεύθυνση τοῦ **Hans Münch** Σαυμάσιοι ὀς φωνῆ και παίξιμο πρέπει νὰ ἦταν ὀ ὀδοῦμοῖνοι τοὺς δύο πρώτους ρόλους: **Ingeborg Felderer** ὀς **Annina** και **Zbyslan Wolniak** ὀς ἀδελφός. Πολὺ ἐγκωμισθῆθηκε ἐπίσης ἡ σκηνοθεσία τοῦ **Rolf Lansky**, ὀ ὀποῖος «ἐπέτυχε μὲ ὀργανιστικὴ κίνηση στὰ δραματικὰ σημεῖα και μὲ στατικὴ ὀυσχία στίς ἱερῆς σκηνῆς τοῦ προσκυνηματιῆς τῆς ἁγίας και τῆς χειροτονήσεως τῆς ὡς μοναχῆς, νὰ δημιουργῆ ἔξαιρετικὰ ἐντυπωσιακῆς ἀντιθέσεως. Ὡς συμπέρασμα παρατηρεῖ ἡ κριτικὴ μίαις σημαντικὴ ἐξέλιξι τῆς τέχνης τοῦ **Menotti** ποῦ φαίνεται πρὸ πάντων σὲ κείνες τίς σκηνῆς ποῦ μὲ τὴν ἐπιβλητικὴ τους σοβαρότητα και μὲ τὸ ἐσωτερικὸ βάθος τους προφενουμ μίαις πραγματικὴ συγκίνηση, ἡ ὀποια παρ' ὀλες τίς ἐπιφυλάξεις ἀπάνται τῆς ποιητικῆς ἄξιας ὀρισμένων μέσων ποῦ χρησιμοποιεῖ ὀ συνθέτης δικαιοῖναι τὸν χαρακτηρικὸ τῆς «Ἁγίας τῆς Μπληκερ στρήτ» ὡς ἕνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ἔργα του.